

Lars Ahlfors – funktioteorian värikäs uudistaja

Olli Lehto

Lars Ahlfors on Suomessa varsin huonosti tunnettu muiden kuin matemaatikkojen keskuudessa, vaikka hän on eräs kaikkien aikojen huomattavimpia tiedemiehiämme. Tuntemattomuuteen on varmasti vaikuttanut se, että hän muutti pysyvästi pois Suomesta jo vuonna 1944. Mutta hän oli Helsingin yliopiston kasvatti, eikä pelkästään sitä, vaan hän ehti olla myös yliopistomme matematiikan professori.

Lars Ahlfors syntyi Helsingissä 18. huhtikuuta 1907, joten tänä vuonna tulee kuluneeksi 100 vuotta hänen syntymästään. Isä Axel Ahlfors oli Teknillisen korkeakoulun professori. Äiti Sievä Helander kuoli synnytyksessä, minkä tapahtuman Lars arveli ratkaisevasti vaikuttaneen hänen elämäänsä. Isä solmi uuden avioliiton yhdeksän vuotta myöhemmin, mutta syystä tai toisesta Larsin suhde äitipuoleen ei muodostunut läheiseksi.

Larsissa ilmeni jo varhain poikkeuksellisen lahjakkuuden merkkejä. Pääsälaskua hän harrasteli ennen lukemista, minkä oppi neljävuotiaana. Koulupoikana hän isän kirjastosta löytämiensä kirjojen avulla opiskeli menestyksellisesti differentiaali- ja integraalilaskentaa. Myöhemmin Lars sanoi olevansa kiitollinen viisaalle isälleen, joka ei vähääkään mainostanut häntä ihmelapsena vaan pikemminkin yritti hillitä hänen varhaiskypsiä harrastuksiaan.

Ylioppilaaksi Lars tuli korkein arvosanoin Nya Svenska Samskolanista juuri 17 vuotta täytettyään. Oppiakseen suomea ylioppilas Ahlfors vietti erään kesälomansa Kangasalla. Lehti-ilmoituksessa hän oli tarjoutunut opettamaan ehtolaisille matematiikkaa, mutta kun tällaisia ei löytynyt, Ahlfors tuona kesänä antoi opetusta saksan kielessä ja sellon soitossa. Hankkimansa suomen kielen taidon Ahlfors säilytti läpi elämänsä, vaikkei puhunut sitä juuri lainkaan yli viidenkymmenen viimeisen elinvuotensa aika-

na. Kotikielenä oli Amerikassa pitkään ainakin osittain ruotsi, kunnes englantia vähitellen sai ylivallan, enemmänkin Larsin kuin hänen itävaltalais-syntyisen vaimonsa tahdosta.

Läpimurto

1920-luvulla suomalainen funktioteoreettinen koulukunta eli kukoistuskauttaan Helsingissä. Matematiikan professorinvirkoja oli Yliopistossa kautta vuosisatoja ollut vain yksi; vuodesta 1903 oppituolin haltijana oli Ernst Lindelöf. Ahlforsin aloittaessa opintonsa oli kuitenkin eräisiin suuriin oppiaineisiin, joihin matematiikkakin kuului, perustettu suomenkieliset rinnakkaisprofessuurit; matematiikan uuteen professorinvirkaan nimitettiin Rolf Nevanlinna. Maailmalla ollessaankin Ahlfors toi toistuvasti esille sen suuren vaikutuksen, joka hänen loistavilla opettajillaan Ernst Lindelöfillä ja Rolf Nevanlinnalla oli ollut hänen matemaattiseen kehitykseensä.

Valmistuttuaan keväällä 1928 filosofian kandidaatiksi Ahlfors seurasi saman vuoden syksyllä Nevanlinnaa Zürichiin, jonne Nevanlinna oli kutsuttu talvilukukaudeksi 1928–1929 hoitamaan virkavapaana olleen saksalaisen maailmantähden Hermann Weylin professuuria. Vastavalmistuneen maisterin ei ollut mahdollista saada apurahaa, mutta Larsin kyvyt tajunnut Lindelöf taivutti Larsin isän huolehtimaan poikansa matkakustannuksista. Myöhemmin Ahlfors korosti tämän matkan tärkeyttä: ”Huomasin yhtäkkiä siirtyneeni periferiasta Euroopan keskustaun.”

Nevanlinna käsitteli Zürichin luennoissaan funktioteorian ajankohtaisia kysymyksiä ja mainitsi kuuluisan, vuonna 1907 esitetyn Denjoyn hypoteesin, jota monet tunnetut matemaatikot, muun muassa Nevanlinna itse, olivat yli kahden vuosikymmenen aikana yrittäneet turhaan ratkaista. Oli ensi luokan sensaatio, kun Ahlforsin

onnistui Zürichissä todistaa hypoteesi oikeaksi. Tuntemattomasta 21-vuotiaasta maisterista tuli yhdellä iskulla matemaattinen nimi.

Zürichistä Nevanlinna siirtyi talvilukukauden päätyttyä kevääksi ja kesäksi 1929 Pariisiin Rockefeller-säätiöltä saamansa apurahan turvin. Jälleen Lindelöf puuttui Ahlforsin asioihin. Hän piti tärkeänä, että Ahlfors seuraisi Nevanlinnaa Pariisiin, ja kun Ahlforsin kyvyistä nyt oli näyttöä, Lindelöf sai suhteillaan ja arvovallallaan järjestetyksi hänelle Pariisin matkaan tarvittavan apurahan.

Suomalaisen matematiikan tutkimuksen tunnetuksi tekemisen kannalta parivaljakon Nevanlinna-Ahlfors vierailu huippumatemaatikkoja vilisevässä Pariisissa oli äärimmäisen onnistunut. Seminaareissa esiintyneen Nevanlinnan oma maine vankistui entisestään, ja hän viihtyi kuin kala vedessä. Ja aivan haltioissaan ja täynnä tekemisen intoa oli Ahlfors. Hänen nimensä oli tullut tunnetuksi, kun hän Zürichissä ollessaan oli ilmoittanut tuloksestaan Ranskan tiedeakatemian *Comptes Rendus* -sarjassa. Esitelmöimään nuori maisteri ei tosin Pariisissa päässyt, eikä hän silloin vielä puutteellisen ranskan kielen taitonsa takia olisi ollut halukaskaan, mutta eräät nimekkäät ranskalaiskollegat tekivät häntä tunnetuksi puhumalla hänen tuloksistaan. Nevanlinna kirjoitti Pariisista Lindelöfille, että Ahlfors oli uskomattoman nopea käänteissään eikä kaihtanut käymästä käsiksi vaikeisiin probleemoihin.

Tuo matka matematiikan tutkimuksen keskuspaikkoihin Zürichiin ja Pariisiin, jonka aikana Ahlfors täytti 22 vuotta, oli yksi hänen elämänsä tärkeitä virstanpylväitä. Nuori lahjakas lupaus oli kiistattomasti näyttänyt kykynsä, hän oli päässyt tutustumaan matemaatikkojen eliittiin ja liittymään siihen itsekin. Luottamus omiin kykyihin kasvoi valtavasti ja innosti jatkamaan vaikeiden kysymysten tutkimista.

Ei kiirettä väitöskirjan kanssa

Suomeen palattuaan Ahlfors ei pitänyt kiirettä väitöskirjan julkaisemisella, oli hauskeempaa kehittää uusia ideoita kuin hioa saavutettuja tuloksia lopulliseen muotoon. Väitöskirjan sisällön suhteen oli valinnan varaa, sillä Pariisissa Ahlfors oli muun muassa keksinyt Nevanlinnan teoriassa keskeistä osaa näyttelevälle karakteristiselle funktiolle mielenkiintoisen geometrisen tulkinnan.

Vuonna 1930 Ahlfors puolusti väitöskirjaansa, joka on mielestäni merkittävin suomalainen ma-

tematiikan väitöskirja tähän mennessä, ja hänet vihittiin tohtoriksi filosofisen tiedekunnan promootiossa 1932. Viisikymmentä vuotta myöhemmin olin filosofisen tiedekunnan promoottori ja sain näin kunnian painaa tohtorinhatun riemutohtori Ahlforsin päähän kevään 1982 suuressa promootiossa. Vuonna 1932 menevä mies lähti heti tohtorinhatun saatuaan Pariisiin, eikä hän enää liikkunut Rockefeller-stipendiaatin vanavedessä, vaan oli itse saanut Rockefeller-stipendin. Nyt häntä pyydettiin esitelmöimään tutkimuksistaan, mistä hyvästä hän ylitti suomalaisen uutiskynnyksen. *Hufoudstadsbladetin* mukaan hänen esitelmänsä Sorbonnessa herätti suurta huomiota asiantuntijapiireissä.

1930-luvulla Lars Ahlforsin elämässä tapahtui paljon. Vuonna 1933 hän solmi avioliiton wieniläissyntyisen Erna Lehnertin kanssa, joka vanhempiensa mukana oli muuttanut ensin Ruotsiin ja sieltä Suomeen. Puoli vuosisataa myöhemmin Lars kirjoitti: ”Tämä oli onnellisin ja tärkein tapahtuma elämässäni.” Temperamenttinen, ikinuorekas Erna liittyi niin läheisesti Larsin elämään, että henkilökuvaa Larsista on vaikea muodostaa ajattelematta samanaikaisesti heitä molempia.

Jo ensimmäisen Pariisissa käynnin aikana oli käynyt selväksi, ettei Ahlforsin ratkaisu Denjoyn hypoteesille ollut yksittäinen tähdenlento. 1930-luvulla Ahlfors toi funktioteoriaan topologisia ja differentiaaligeometrisia menetelmiä ja niiden myötä uusia näköaloja avaavia tuloksia. Nevanlinnan 1920-luvulla luoma meromorifunktioiden arvojenjakautumisoppi sai Ahlforsin käsissä kokonaan uudenlaisen geometrisen tulkinnan. Tärkein tuon ajan julkaisu oli 1935 ilmestynyt laaja tutkimus ”Zur Theorie der Ueberlagerungsflächen”, joka Ahlforsin koko myöhempi tuotantokin huomioonotettuna on hänen päätöitään. Yksi kappale sitä on nähtävänä vitriinissä Helsingin yliopiston museossa.

Fieldsin mitali

Matematiikassa ei jaeta Nobel-palkintoa. Usein kysytään, miksi Alfred Nobel ei sisällyttänyt matematiikkaa palkittavien tieteiden joukkoon. Useita hyvinkin mielenkiintoisia arveluita on esitetty, syiden ääripäässä on tuotu esille henkilökohtaisia intriigejä ja jopa seksi, mutta tällaisille selityksille ei asiakirjoista ole löydetty varmistusta.

Nobel-palkinnon puutteen korjaamisesta keskusteltiin matemaatikkojen piirissä jo varhain, ja

vuonna 1924 alkoi tapahtua. Silloin pidetyn Kansainvälisen matemaatikkokongressin presidentti, kanadalainen professori John Fields ehdotti, että kongressin ylijäämävaroista muodostettaisiin rahasto, jonka turvin kussakin nelivuositaina järjestetyssä Kansainvälisessä kongressissa jaettaisiin kaksi kultaista mitalia ”poikkeuksellisen huomattavista saavutuksista matematiikassa”. Palkitut valitsisi kansainvälinen asiantuntijalautakunta. Vuoden 1932 kongressi hyväksyi Fieldsin ehdotuksen. Fields itse oli juuri vähä ennen kuollut, mutta sillä tavalla hän on jäänyt elämään, että palkinnolle vakiintui pian nimeksi Fieldsin mitali.

Kaksi ensimmäistä Fieldsin mitalia jaettiin vuoden 1936 Kansainvälisessä kongressissa. Palkitut olivat Lars Ahlfors ja amerikkalainen Jesse Douglas. Suomalainen lukee mielellään palkintolautakunnan jäsenen professori Carathéodoryn kuvausta siitä miljööstä, jossa Ahlfors oli kypsynt huippututkijaksi: ”Ahlfors on kuuluisan suomalaisen koulukunnan loistavimpia edustajia, koulukunnan, joka Ernst Lindelöfin perustamana on kolmenkymmenen vuoden ajan tuonut tieteseen paljon arvokkaita lisiä ja tuottanut paljon eteviä matemaatikkoja. Hän on Ernst Lindelöfin ja Rolf Nevanlinnan oppilas. Viimeksi mainitun ohjauksessa syntyi hänen väitöskirjansa, ja Nevanlinnan ideat ja teoriat ovat vaikuttaneet koko hänen kehitykseensä.” Carathéodory selosti sen jälkeen laajalti Ahlforsin töitä ja sanoi edellä mainitusta vuoden 1935 tutkimuksesta, että se avaa analyysiin kokonaan uuden luvun, jolle voisi käyttää nimeä ”metrinen topologia”.

Harvard

Ahlfors oli aloittanut akateemisen opettajauransa 22-vuotiaana Åbo Akademin lehtorina ja nimitetty muutamaa vuotta myöhemmin Helsingin yliopiston matematiikan apulaiseksi. Lukuvuoden 1935–36 Ahlfors oli virkavapaana vieraillessaan Harvardin yliopistossa, josta hänelle sen jälkeen tarjottiin assistant professorin virkaa. Ahlfors erosi sen johdosta Helsingin yliopistosta syksyllä 1936. Kun kiivaana käydyin kielitaistelun päätyttyä Helsingin yliopistoon perustettiin joukko ruotsinkielisiä professuureja, tuli yksi näistä matematiikkaan. Tähän virkaan nimitettiin Ahlfors kutsusta maaliskuussa 1938; hän oli silloin 30-vuotias. Ahlfors saatiin palaamaan Suomeen, kun hänelle professorin palkan lisäksi luvattiin jatkuvaa tukea Ehrnroothin säätiöltä.

Ahlforsin professorikausi Suomessa ei muodostunut pitkäaikaiseksi. Jatkosodan aikana asepalveluksesta vapautettu Ahlfors lähetti perheensä Ruotsiin, ja kesällä 1944 hän siirtyi sinne itsekin. Ainakin jonkin aikaa pakolaisperhe oli Ruotsissa ahdingossa, Ahlfors joutui jopa panttaamaan Fieldsin mitalinsa. Pelastus tuli Zürichistä, jonka yliopisto kutsui hänet siellä vapautuneeseen sovelletun matematiikan ylimääräisen professorin virkaan. Sotaa käyvässä Euroopassa matkustaminen Ruotsista Sveitsiin ei ollut helppoa, ja Ahlfors pääsi Zürichiin vasta maaliskuussa 1945, jolloin hän erosi Helsingin professorin virasta. *Collected Papers* -kirjansa esipuheessa Ahlfors kirjoitti lähteneensä Ruotsista kiitollisena saatuaan tukea sukulaisiltaan ja kollegoiltaan. Mutta ikävänä muistona tuolta ainakin osittain vaikealta evakkoajalta oli Ahlforsien pienen pojan tapaturmainen kuolema.

Ahlforsin vaiheet vuonna 1944 on myöhemmin selostettu väärin, varsinkin Sveitsissä. Professori Fueter on antanut jälkimaailmalle täysin virheellisen kuvan sanoessaan, että Ahlfors kutsuttiin Zürichiin, koska Suomi ei pitänyt hänestä huolta, ”hänellä ei ollut muuta kuin Fieldsin mitali”.

Zürichissä Ahlfors ei kauan viipynyt, ja hän tunnustikin avoimesti, ettei ollut siellä viihtynyt. Jo 1946 Harvardin yliopisto esitti hänelle kutsun, jonka hän empimättä otti vastaan. Zürichistä lähdön syiksi on löydetty monia hauskoja, vaikkakin vähemmän vakuuttavia selityksiä. Kesälukukaudella Ahlforsin piti alkaa luentonsa kello 7 aamulla, mikä ei ollut ollenkaan hänen makuunsa. Ja vielä pahempaa hän koki matkallaan kodin ja yliopiston välillä, kun joutui aina ohittamaan ravintolan ”Alkoholfreies Restaurant zum Frohsinn”. Arveltiin, että alkoholiton ravintola Ilomieli oli hänestä sietämätön ristiriitaisuus.

Harvardin yliopistosta tuli Ahlforsin pysyvä työpaikka, kunnes hän 70-vuotiaana jäi sieltä eläkkeelle. Senkin jälkeen hän aktiivisena emeritusprofessorina jäi asumaan Bostoniin. Ahlforsin oma arvio oli: ”Suhteeni Harvardiin on ollut poikkeuksellisen onnellinen.” 1950-luvulla hänestä tuli Amerikan kansalainen, mikä teki mahdolliseksi kutsua hänet Suomalaisen tiedeakatemian jäseneksi, tarkemmin sanottuna ulkomaiseksi jäseneksi, sillä varsinaiseksi jäseneksi hän ruotsinkielisenä ei voinut tulla. Noista päivistä ajat ovat muuttuneet.

Heti Harvardiin saapumisensa jälkeen Ahlfors alkoi erittäin hedelmällisen tutkimustyön, jota hän aluksi teki paljon yhdessä ruotsalaisen

Upsalasta Amerikkaan siirtyneen Arne Beurlingin kanssa. Talvisodan aikana Beurling oli tullut Suomeen ja ilmoittautunut Puolustusvoimien käyttöön. Rintamalle häntä ei päästetty, mutta vihollisen salakirjoitussanomien purkajana hän teki Suomelle arvokkaita palveluksia.

Teichmüllerin avaruus ja kvasikonformikuvauksia

Ahlforsilta ja Beurlingiltä on peräisin tärkeä ekstremaalipituuden käsite, jonka käänteisluku, käyräparven moduli, tuli myöhemmin laajasti käytetyksi analyysin työkaluksi. Ahlforsin ja Beurlingin yhteisjulkaisun vuodelta 1950 oli kauan kaikkien aikojen siteeratuin funktioteoreettinen tutkimus. Toiseenkin maailmanennätykseen Ahlfors ylsi noina vuosina. Hänen kirjoittamansa *Complex Analysis*, joka hän omisti Ernst Lindelöfille, on tietääkseni tänä päivänäkin käytetyin funktioteorian oppikirja maailmassa. Se jopa tuotti tekijälleen huomattavat tulot.

Edellä jo mainittu Ahlforsin vuonna 1935 ilmestynyt työ, joka oli pääansiona Fieldsin mitalin saamiselle, tuli uudelleen päivänvaloon toisen maailmansodan jälkeen. Tuossa työssä Ahlfors oli kiinnittänyt huomiota muutamaa vuotta aikaisemmin määriteltyihin konformikuvausten yleistyksiin, joita hän kutsui kvasikonformisiksi, mikä nimi pian vakiintui. Ahlforsin tutkimus antoi ensimmäisen viitteen kyseisten kuvausten tärkeydestä. Juuri ennen sotaa näistä kuvauksista tuli melkoinen puheenaihe saksalaisen Oswald Teichmüllerin osoittaessa, että kvasikonformikuvaukset valottivat uudella tavalla Riemannin pintojen teoriaa. Sota kuitenkin lopetti Teichmüllerin urauurtavan työn: hänet ilmoitettiin kadonneeksi Saksan itärintamalla 1943. Teichmüllerin julkaisut ovat vaikeaselkoisia, sillä niissä ei useinkaan tehdä eroa hypoteesien ja sitovasti todistettujen tulosten välillä. Sodan jälkeen ei sen vuoksi ollut selvää kuvaa Teichmüllerin tulosten pätevydestä. Varaukselliseen suhtautumiseen kenties vaikutti sekin, että Teichmüller oli ollut intomielinen natsi.

1950-luvulla epäilykset Teichmüllerin matemaattisesta suuruudesta hälväivät Ahlforsin ansiosta. Ahlfors osoitti laajassa työssä 1954 sitovin todistuksin, että Teichmüllerin hypoteesit ja tulokset olivat paikkansa pitäviä. Ahlfors määritteli käsitteen Teichmüllerin avaruus, josta pian tuli keskeinen tutkimuskohde funktioteoriassa eli kompleksianalyysissä. Se on myöhemmin osoittautunut tärkeäksi myös fysiikassa.

Ahlforsin työn välittömänä seurauksena kvasikonformikuvausten teoriasta tuli 1950-luvulla kompleksianalyysin muotiala maailmassa. Siinä paljastui paljon uutta problematiikkaa, ei vähiten sen vuoksi, että kuvauksilla ilmeni olevan mielenkiintoisia yhteyksiä differentiaaliyhtälöiden teoriaan. Ajankohtaiseen kilpajuoksuun teorian selvittämiseksi mentiin Helsingissäkin mukaan, aikana, jolloin funktioteorian hieno perintemme oli vaarassa tyrehtyä. Tutkimuksemme siirtämiin tälle uudelle alalle oli varmasti vaikutusta sillä, että pallon oli potkaissut liikkeelle Ahlfors. Näin Ahlfors, jolla ei ollut ainoatakaan suomalaista tohtorioppilasta, vaikutti epäsuorasti suomalaisen matematiikan tutkimukseen, vieläpä hyvin kauaskantoisesti.

Teichmüllerin avaruudet kohdistivat mielenkiinnon uudella tavalla Riemannin pintoihin ja Kleinin ryhmiin. Koko tällä laajalla analyysin alueella Ahlfors oli pitkään johtava nimi. Toinen suuri vaikuttaja oli Amerikkaan siirtynyt Latvian juutalainen Lipman Bers Columbian yliopistosta, New Yorkista, jonka kanssa Ahlforsilla oli suoranaistakin yhteistyötä.

Ahlfors oli aloittanut huomiota herättäneet tutkimuksensa hyvin varhain, 21-vuotiaana. Mutta hänen tapauksessaan sanonta "early ripe, early rotten" menee täysin vikaan. Ahlfors ei ainoastaan pysynyt tieteellisesti aktiivisena vaan oli nimenomaan uranuurtaja ja vaikuttaja poikkeuksellisen kauan. Yksi hänen merkittävimmistä tuloksistaan, joka liittyy Kleinin ryhmiin, on saavutettu vuonna 1964, tärkeät kvasikonformisia deformaatioita koskevat työt ajoittuvat 1970-luvulle. Ahlforsin pitäessä yhtä Kansainvälisen matemaattikkokongressin kutsuttua pääesitelmää 1978 oli Denjoyn hypoteesin todistamisesta kulunut lähes 50 vuotta. Vielä 1980-luvulla hän jatkoi tieteellistä julkaisutoimintaa.

Ahlfors ja keskustelu elämän arvoista

Suomi muisti Ahlforsia vuonna 1968, jolloin hän sai Wihurin rahaston suurpalkinnon. Juhlimisen jälkeiseen aamuun liittyy episodi, johon vain Ahlforsin tapainen henkilö voi yltyä. Ahlforsien oli määrä lentää takaisin Amerikkaan, ja olin luvannut viedä heidät lentokentälle. Sovittuna aikana olin autoineni Hotelli Marskin edessä, ja kun Ahlforseja ei näkynyt ja ryhdyin ottamaan asiasta selvää, sain kuulla matkaan tulleesta mutkasta. Ahlfors oli kadottanut matkalippunsa ja palkintoshekkinsä (nykyrahassa noin 150 000 euroa). Kaikki päättyi onnellisesti, sillä shekki löytyi sän-

gyn alta ja lentokoneeseen pääsykin onnistui lopulta puhumalla, ilman lippua.

Kansainvälisissä matemaatikkokongresseissa isäntämaalla on tapana nimetä arvostetuin matemaatikkonsa kongressin kunniapresidentiksi. Kun vuoden 1986 kongressi pidettiin Berkeleysä, Yhdysvalloissa, kunniapresidentiksi valittiin Ahlfors. Olkoonkin, että päätökseen vaikutti Fieldsin mitalin saanti 50 vuotta aikaisemmin, tällaisen näkyvän ykkösaseman saavuttaminen USA:n matemaatikkoyhteisössä oli varsin ainutlaatuinen kunnia.

Suurten tiedemiesten tapaan Ahlfors oli ahkera ja kurinalainen uurastaja. Normaalin päiväohjelman täytti matemaattisten kysymysten hellittämätön pohdiskelu. Mutta hänellä oli omat keinonsa varata uudelleen akkunsä, ja tässä hän poikkesi tavalliseen muottiin valetusta tieteenharjoittajasta. Päivätyön päätyttyä tuhti viskigroggi kotona palautti hänet maan pinnalle. Eikä väkevien käyttö ollut vähääkään säännösteltyä silloin, kun hän oli juhlimassa täysin rinnoin ystäviensä kanssa. Erityisesti tilaisuudet, joita hän vaimonsa kanssa isännöi, olivat epäsovinnaisen vauhdikkaita ja hauskoja. Mukana olleet eivät varmasti ikinä unohda Larsin ja Ernan ainutlaatuista kykyä luoda iloa ja siirtää sitä muihinkin.

Ahlforsille jäi aikaa ja voimia myös matematiikan ulkopuolisiin harrastuksiin. Musiikki oli ollut tärkeää jo pienestä pitäen, ja hänen fyygelinsä taisi ylittää Atlantin kolmasti. Kulttuuriharrastuksistaan hän ei kuitenkaan tehnyt minkäänlaisia numeroa, päinvastoin sanaan "Kultur Mensch" liittyi hänen sanomanaan pilkallisuutta. Välähdysten hänen persoonastaan antaa pikku episodi Romaniassa pidetyn matemaattisen konferenssin yhteydessä. Pyöreän pöydän ääressä iltaa istuvat osanottajat, parhaasta päästä Keski-Euroopasta, virittivät keskustelun elämän arvoista. Tuollainen filosofinen pohdiskelu ei sävyyttänyt Ahlforsia, eikä hän keskusteluun osallistunutkaan, vaan siemaili kaikessa rauhassa viskiään. Kun hän kuitenkin oli suuri kuuluisuus, joukon *primus inter pares*, häneltä lopulta kysyttiin, mikä hänestä elämässä oli tärkeintä. Ahlfors vastasi heti bassoäänellään, ettei siitä ollut epäilystäkään, se on alkoholi. Vastaus tyrmistytti pöytäseurueen hetkeksi, mutta tosikko kyselijä ei hellittänyt vaan

tiedusteli herra professori Ahlforsin mielipidettä siitä, mikä hänestä oli lähinnä tärkeintä. Ahlforsin oli myönnettävä, että tähän kysymykseen oli paljon vaikeampi vastata, mutta arveli, että jaetulla kakkostilalla olivat matematiikka ja seksi. Keskustelu elämän arvoista loppui siihen.

Suomalainen loppuun saakka

Läpi elämänsä Ahlfors piti yllä yhteyksiä Suomeen. Aika usein häntä luultiin syntyperältään ruotsalaiseksi, jolloin hän aina reagoi kiivaasti: "No, no, I am a Finn." Kerran hän Suomessa käydessään hämmensi Hufvudstadsbladetin haastattelijan ilmoittamalla, ettei hän ole mikään finländare vaan finne. Aivan rikkeetön hänen kuvansa suomalaisena ei kuitenkaan ollut. Berkeleyn kansainvälisen matemaatikkokongressin avajaisissa kunnia vuoden 1936 Fieldsin mitalista meni kokonaan USA:lle. Kukaan puhujista, joista Ahlfors itse oli yksi, ei maininnut, että Ahlfors mitalin saadessaan oli suomalainen ja että kaikki palkinnon perustana olleet työt oli tehty ennen hänen ensimmäistä Amerikan matkansa.

Suomessa järjestettyihin kansainvälisiin matemaattisiin tilaisuuksiin Ahlfors kutsuttiin aina, ja melkein aina hän tuli. Viimeisen kerran tämä värikäs, vieraanvarainen, *bon vivant* vieraili Suomessa 86-vuotiaana Suomen matemaattisen yhdistyksen 125-vuotisjuhlissa. Hänen elämänsä päättyi kolme vuotta myöhemmin, 11. loka-kuuta 1996 Pittsfieldissä, Massachusettsissa. Hän oli saanut elää rikasta luovaa elämää niin kauan, että sellainen on vain harvoille suotu.

Suomalaisiksi Lars ja Erna Ahlfors loppujen lopuksi palasivat syksyllä 2004. Heidän esittämänsä toivomuksen mukaisesti heidän tyttärensä perheineen tulivat Suomeen ja laskivat Larsin ja Ernan tuhkauurnat Ahlforsien sukuhautaani Hietaniemessä. Matka oli ajoitettu niin, että tyttäret saattoivat osallistua matemaattisten tieteiden laitoksen uudisrakennuksen Exactumin vihkimistilaisuuteen, jossa he lahjoittivat isän Fieldsin mitalin Helsingin yliopistolle.

Kirjoittaja on matemaatikko ja akateemikko. Kirjoitus perustuu esitelmään Tieteen päivillä 11.1.2007.